

Ekosofias Nyhetsbrev

FEBRUARI 2017 - TJUGOFEMTE ÅRGÅNGEN

REKORDLÅGA HAVSISNIVÅER VID POLERNA

Havsisarna i Arktis och Antarktis var i januari på rekordlåg nivå, uppger FN:s väderorganisation WMO. FN:s klimatprogramschef David Carlson kallar minskningen för "extraordinär".

Årets januarimånad var också den tredje varmaste januarimånaden som noterats världen över, efter 2016 och 2007, enligt en rapport från den amerikanska vädermyndigheten NOAA.

Havsisen i Arktis täckte i genomsnitt 1,26 miljoner kvadratkilometer, 8,6 procent lägre än genomsnittet mellan 1981 och 2010.

I Antarktis täckte isen 1,12 miljoner kvadratkilometer, vilket är hela 22,8 procent lägre än genomsnittet under tidsperioden.

Ny Teknik

SVENSKA GLACIÄRERNA KRYMPER: MINSKAT BETYDLIGT

- Vi kan se att många glaciärer minskat betydligt i storlek sedan 2008, säger Björn Olander, kartingenjör på Lantmäteriet.

Flera kartläggningar av Sveriges glaciärer har gjorts sedan början av 1900-talet. De senaste stora inventeringarna visar att glaciärerna smälter allt snabbare. Lantmäteriets nya kartering görs för första gången med hjälp av laserskanning från flygplan.

- Laserskanning gör det bland annat lättare att skilja snö från is, vilket gör det tydligt att se vad som verkligen är en glaciär, säger Björn Olander.

Bland annat har glaciären Rágujiekna, som tidigare bredde ut sig över gränsen mellan Sverige och Norge, helt försvunnit från den svenska sidan. Rabots glaciär i Kebnekaisemassivet har dragit sig tillbaka omkring 80 meter.

De krympande glaciärerna leder till förändringar i fjällmiljön. Vid en av Sveriges största glaciärer, Sälajenga, har sjön fått nya utlopp.

- Sjön dämpades tidigare av isen men nu har den fått nya utlopp och vattenståndet i sjön har sjunkit med över sju meter, säger Björn Olander till TT.

MILJÖGIFTERNA HAR NÅTT DJUPHAVEN

Miljöförstöringen och naturskövlingen har nått de sista orörda områdena på vår planet — djuphaven. En ny studie visar på förbluffande höga halter av miljögifter i smådjur på 10 000 meters djup i Stilla havet.

Det är känt sedan tidigare att vissa miljögifter har spritt sig ner i havsdjupen, men det har varit oklart hur pass stort problemet är.

Den nya studien, som publiceras i Nature Ecology and Evolution, har utförts av brittiska forskare under ledning av marinekologen Alan Jamieson vid Newcastle University.

Med hjälp av obemannade djuphavsfarkoster kunde forskarna ta upp olika smådjur, främst märkräftar, som lever i det eviga mörkret därnere.

De fann extremt höga halter av vissa långlivade organiska föroreningar, så kallade POP:s (persistent organic pollutants), i kräftornas vävnader, bl a PCB.

I vävnaderna hittades också polybromerade difenyletrar, PBDE, en typ av förorening som används som flamskyddsmedel i isoleringsmaterial, elektronik, plastprodukter, textilier och gummikablar.

Forskarna misstänker att merparten av föroreningarna har sitt ursprung i plastavfall som sönderdelats och fallit ner i djuphavet. Det skulle med andra ord röra sig om mikroplaster som hamnat på havsbotten och sedan konsumerats av kräftdjuren.

Svt Nyheter

ÖVER 100 VÄRLDSNATURARV NEGATIVT PÅVERKADE AV MÄNNISKAN

Över 100 av UNESCOs världs naturarv har påverkats negativt av turism, vägbyggen, jordbruk och av att infrastrukturer och samhällen har vuxit sedan 1993. Det visar en ny forskarrapport.

Forskarna har mätt "the Human Footprint" det vill säga vilket avtryck mänsklig verksamhet har satt på platsen och de har också mätt hur mycket skog som har försvunnit. Det mänskliga avtrycket i form av jordbruk, byggen, infrastruktur, betesmark, befolkningsmängd, upplysning på natten, järnvägar, bilvägar och vattenvägar har påverkat hela 63 procent av världsarven.

Av de världs naturarv med skog som har undersökts i rapporten så har 91 procent förlorat skog sedan 2000. Avskogning har skett på varje kontinent men mest i Nordamerika och Australien. Forskarna säger att förlusten av skog i Nordamerika beror på insektsangrepp och att antalet angrepp har mångfaldigats på grund av klimatförändringen.

Natursidan (The Guardian – ScienceDirect)

LUFTEN I DANMARK ÄR NU HÄLSOFARLIG

Luften i Danmark blir allt mer förorenad. Från att under 2013 ha legat strax under gränsvärdet för bra luftkvalitet, har värdena försämrats under 2014–2015. Enligt Världshälsoorganisationen, WHO, ligger andelen mikropartiklar på i genomsnitt elva mikrogram per kubikmeter luft i Danmark och anses i och med det vara direkt hälsofarlig. Gränsvärdet för hälsofarlig luft är tio mikrogram. Sämst är luften i Köpenhamn och cirka 4 000 danskar beräknas varje år dö till följd av luftföroreningar.

I Sverige ligger andelen mikropartiklar i genomsnitt på sex mikrogram per kubikmeter och Danmark ligger sämst till av de nordiska länderna.

Nytt från Östersund

EU VARNAR FEM LÄNDER OM LUFTFÖRORENINGAR

Storbritannien får en sista varning av EU-kommissionen för att landet fortsätter att överskrida gränserna för EU:s luftkvalitetsnormer för kväveoxider. Även Tyskland, Frankrike, Spanien och Italien får formella varningar.

I Storbritannien överskrids gränserna för kväveoxid i 16 områden, däribland städer som London, Birmingham, Leeds och Glasgow. Om inte landet nu vidtar åtgärder mot utsläppen väntar åtal i EU-domstolen.

Enligt kommissionen är trafiken skyldig för 40 procent av utsläppen av kväveoxider i EU. Cirka 80 procent av kväveoxidutsläppen från trafiken kommer i sin tur från dieselfordon.

PLASTFÖRBRÄNNING GER AVFALLSSEKTORN KLIMATPROBLEM

En mer klimatanpassad sophantering kräver omfattande teknikutveckling, ändrade lagar samt nya vanor. Men diskussionen i branschen saknas. Blir avfallet sist ut att klimatanpassas? Det undrar Göran Finnveden, professor i miljöstrategisk analys, KTH i en debattartikel i tidningen Ny Teknik.

Under de senaste decennierna har avfallsförbränningen i Sverige ökat kraftigt. Utsläppen från avfallssektorn ökar och utgör nu cirka fem procent av Sveriges totala utsläpp. Det finns knappast någon sektor som ökat sina utsläpp så kraftigt under denna tidsperiod. Men diskussionen om hur sektorns klimatpåverkan ska minska har inte ökat i takt med utsläppen.

– Antagligen kommer avfallsförbränningen få en mindre roll jämfört med den kapacitet som finns i dag. Det innebär att man kan förvänta sig ett omfattande motstånd och lobbyarbete från dem som i dag står med stora investeringar i avfallsförbränningskapacitet, skriver Göran Finnveden.

EFTERFRÅGAN PÅ KOL OCH OLJA NÅR SIN TOPP OM TRE ÅR

Brittiska forskare förutspår i en ny rapport att efterfrågan på olja och kol börjar kulminera redan kring 2020, vilket är betydligt tidigare än oljebolagens prognoser. Något som kan ge Sveriges nya klimatlag en oväntad skjuts.

"Peak oil", och "peak coal" det vill säga när kulmen nås för efterfrågan på de stora fossila bränslena debatteras ständigt. Rapporten från Grantham Institute

och Carbon Tracker i London hävdar att solkraften och nollutsläppsbilarna nu blir bättre och billigare i sådan takt att prognoserna inte hänger med.

Enligt rapporten kan det räcka att fossila bränslen förlorar en tiondel av en marknad för att revolutionerande effekter uppstår. "Ett tioprocentigt tapp i energimarknadsandel ledde till kollaps för USA:s kolgruveindustri", nämner studien som exempel.

– Det finns inte längre någon "business as usual" i energisektorn så det är dags att skrota det scenariot. Vi har ett antal tekniker med låga koldioxidutsläpp som når kritisk massa decennier tidigare än en del bolag väntar sig, säger James Leaton på Carbon Tracker.

TT/Ny teknik

SHOPPINGRESORNA GER EN AV KLÄDERNAS STÖRSTA KLIMATEFFEKTER

Våra resor till klädbutikerna och antalet plagg vi köper är de viktigaste faktorerna om vi vill minska våra kläders miljöbelastning. Det visar en ny doktorsavhandling från Chalmers, som för första gången gör det möjligt att jämföra miljöpåverkan från helt olika typer av textilier i ett livscykelperspektiv. Svenskarnas klädinköp ger den fjärde största andelen av landets koldioxidutsläpp efter transporter, mat och boende. Vi svenskar köper i genomsnitt 50 nya plagg varje år.

– För dig som vill ta miljöansvar är det en sak du behöver komma ihåg: använd dina plagg tills de är utslitna. Det är viktigare än alla andra aspekter, till exempel hur och var kläderna är tillverkade och vilket material de är gjorda av, säger Sandra Roos på Chalmers. Hon har också ett annat tips till genomsnittskonsumerten som vill ta miljöhänsyn. Tänk på hur du tar dig till klädbutiken. När det gäller klimatpåverkan är det den faktor som är lättast för konsumenten att påverka, som samtidigt har stor effekt.

ANTALET PERSONBILAR I TRAFIK FORTSÄTTER ATT ÖKA

Störst ökning av antalet personbilar i trafik hade Kalmar län med 3,1 procent följt av Stockholms län med 2,5 procent. Antalet personbilar i trafik per tusen invånare ökade från 475 till 478 stycken under året, enligt Trafikanalys.

– 2016 års rekord avseende nyregistrerade personbilar bidrar till att fordonsflottan ökar och man kan bara konstatera att bilen befäster sin position i transportsystemet, säger Anette Myhr, statistiker på Trafikanalys.

NYA STYRMEDEL BÖR SE TILL BILARNAS SAMLADE MILJÖPÅVERKAN

Utsläppen av luftföroreningar från dieslbilar fortsätter öka. Det visar Naturvårdsverkets senaste statistik. Naturvårdsverket konstaterar att fordonsskatte regler och miljöbilspremier av klimatpolitiska skäl har gynnat dieslbilar. Nu rekommenderar Stefan Nyström, chef för klimatavdelningen på Naturvårdsverket, att regeringen ser till bilarnas samlade miljöpåverkan när styrmedlen nu ses över.

– Sverige ska ställa om till en fossilfri fordonsflotta och för att få en bra stadsmiljö måste både luft och klimat gagnas. Här är en övergång till elbilar viktig liksom inrättande av miljözoner för personbilar, säger han i en kommentar kring den nya statistiken.

Enligt Naturvårdsverket har utsläppen av kväveoxider från personbilar ökat med 7 procent mellan 2011 och 2015. Orsaken till ökningen är dieslbilarna som visat sig släppa ut i genomsnitt sju gånger mer kväveoxider i verklig körning än vid tester för godkännande.

Trots att utsläppen av luftföroreningar minskat sedan 1990-talet är halterna i svenska tätorter så höga att de påverkar miljö och människors hälsa negativt. Varje år leder luftföroreningar till 5 500 svenskers död och skapar samhällskostnader som uppgår till cirka 40 miljarder kronor.

LONDONBOR FÅR BETALA 240 KRONOR OM DAGEN I TRÄNGSELAVGIFT

London inför höga trängselskatter för äldre diesel- och bensinbilar. Från och med den 23 oktober i år kommer fordon som inte uppfyller EU:s utsläppsnorm Euro 4 för kväveoxider och partiklar, att få betala 21,5 pund per dag (ca 240

kronor) för att köra in i centrala London, mellan klockan 7 och 18. Londons borgmästare Sadiq Khan kallar åtgärden för den tuffaste utsläppsstandard i någon världsstad.

Sadiq Khan säger till BBC att: "Det är häpnadsväckande att vi lever i en stad där luften är så giftig att många av våra barn växer upp med lungproblem."

Enligt en beräkning kommer upp till 10 000 fordon per dag att omfattas av trängselavgiften. I huvudsak handlar det om äldre diesel- och bensindrivna fordon, som tillverkats före 2005.

Åtgärden är bara en av många i Londons införande av en "Ultra Low Emission Zone", som ska vara införd 2019. Bland annat ska Londons dieseldrivna dubbeldäckare, bytas ut mot el- eller elhybridbussar.

Även Paris har aviserat att man kommer att gå hårt fram mot de mest förorenande dieselfordonen. Där kommer dieselfordon äldre än från år 2000 att helt förbjudas i centrum.

KLIMATFORSKNING KLARAR SVENSK GRANSKNING

Det går att lita på resultaten från klimatforskningen. Enligt en studie av 120 vetenskapliga artiklar, vilka bygger på 1 154 experiment, gömmer klimatforskarna inte undan obekväma fakta som skulle kunna motbevisa klimatförändringarna. Studien har genomförts av forskare från Sverige och Kanada och undersöker om det finns så kallade publikationsskevheter i artiklarna. Publikationsskevheter innebär statistisk snedfördelning i hur resultat redovisas i vetenskapliga artiklar.

– Det var glädjande att se att den vetenskapliga metoden är robust. Det är viktigt att visa att vi kan lita på resultaten från klimatforskningen, säger Johan Hollander, delförfattare till studien och forskare vid biologiska institutionen på Lunds universitet, i en kommentar.

Även om det inom forskarsamhället inte råder någon tvekan om orsaken till klimatförändringarna ifrågasätts fortfarande forskningsresultaten av delar av allmänheten och politiker.

– Jag hoppas att resultaten från vår studie ska övertyga skeptiker att klimatförändringar är en realitet och att åtgärder som lyfts fram i klimatdebatten ska tas på allvar.

Aktuell Hållbarhet Direkt

NY RAPPORT: KLIMATSKEPTIKERNA GÖR COMEBACK I MEDIA

Den svenska medierapporteringen om klimatfrågan minskade under 2016. Samtidigt tredubblades antalet artiklar som tar upp klimatskepticism. Det visar en ny rapport som presenterats av biståndsorganisationen Vi-skogen. Rapporten "Varmare klimat – iskall nyhet?" bygger på en Retriever-analys av 150 000 artiklar om klimatförändringarna under perioden 2014–2016. Under 2016 publicerades 52 733 artiklar om klimatet, något färre än 2015 då 54 122 artiklar publicerades, men fler än 2014 då det var 42 163.

En tydlig förändring är att antalet artiklar om klimatskepticism har ökat markant. Från 916 artiklar 2014, till 3 098 artiklar under 2016. Den stora ökningen förklaras främst av att Donald Trump nominerade klimatskeptiska personer till poster inom sin administration, men trenden är tydlig även på insändar- och debattsidor.

– På hemmaplan har SD gett uttryck för liknande idéer och förslagit miljardnedskärningar inom klimatbudgeten, säger Henrik Brundin, vice vd för Vi-skogen.

Ett annat resultat från Vi-skogens rapport visar att lokalpressen rapporterar mer om lokala effekter av klimatförändringarna. Inte minst vattenbristen, som märktes på bland annat Öland och Gotland sattes i samband med klimatförändringarna. Även höjda havsnivåer avhandlades i medierna.

SVERIGES SJUNDE STÖRSTA UTSLÄPPSKÄLLA STÅNGER I FÖRTID

Kolkraftverket i Värtan i Stockholm är Sveriges sjunde största enskilda utsläppskälla av växthusgaser. Varje år släpps en halv miljon ton koldioxid

därifrån. Nu lovar Fortum Värme att det ska stängas redan inom fem år, dvs år 2022. "En enorm miljövinst", säger miljöborgarrådet Katarina Luhr (MP).

När Miljöpartiet kom till makten i den rödgrönrosa koalitionen efter förra valet var ett av partiets första löften att Stockholms stad skulle sluta elda med kol 2020. Trots att Fortum Värme byggt ett nytt biokraftvärmeverk – som drivs av skogsavfall så har ledningen för Fortum varit skeptisk till politikernas tidsplan. Bolaget har istället siktat på att fasa ut kolet till 2030.

Men nu har Fortum svängt. Kolet ska vara helt borta från Stockholm till 2022 enligt ett inriktningsbeslut i Fortums styrelse.

–Vi har kommit bra mycket närmre 2020. Varje år utan kol är en enorm klimatvinst. Jag känner mig väldigt glad och nöjd över det här, säger Katarina Luhr (MP), till Stockholm Direkt.

ENGÅNGSARTIKLAR PÅ SJUKHUS INTE DET BÄSTA FÖR MILJÖN

Varje dag, tvättas och steriliseras massor av pincetter, saxar och andra kirurgiska instrument på sjukhusen. Men är det bättre för miljön att byta till engångsartiklar – och kan det löna sig ekonomiskt? Nej, konstaterar danska Region Midtjylland som utrett frågan. I fråga om kostnad är det ingen större skillnad, men däremot är det ett enormt slöseri med resurser att använda engångssaxar.

– Varje år lägger den offentliga sektorn stora pengar på att köpa kirurgiska instrument. Om bara en bråkdel av de inköpen flyttas från engångs- till flegångsartiklar skulle det innebära en stor miljövinst", säger Rikke Dreyer på Dansk Standard som deltagit i beräkningarna, till CSR Danmark.

Den beräkningsmodell som tillämpats kan även användas för andra typer av utrustning där det finns både engångs- och återanvändbara produkter, till exempel sjukhuskläder.

SVERIGE I VÄRLDSTOPP I ANVÄNDNING AV BIODRIVMEDEL

Användningen av biodrivmedel ökade kraftigt förra året i Sverige och svarade för 18,6 procent räknat på energiinnehåll av alla levererade drivmedel för fordonsdrift. Var fjärde liter diesel var biodiesel. Det visar preliminär statistik från SPBI och Svebio. Sverige är därmed ett av de länder som ligger längst fram i världen, vad gäller användningen av biodrivmedel.

– Globalt är det sannolikt bara Brasilien som kommit längre än Sverige i omställningen bort från fossila drivmedel, säger Gustav Melin, vd i Svebio.

Den snabba tillväxten för biodrivmedel under de senaste åren beror framför allt på ökad användning av HVO-diesel, framställd av olika biobaserade råvaror. Dessutom har Sverige en omfattande användning av rapsdiesel. Också andelen biogas i fordonsgas har ökat.

– Trots den mycket höga andelen biodrivmedel har Sverige inte tagit vara på alla möjligheter. Genom beskattning av etanol och rapsdiesel under de senaste åren har användningen av dessa bränslen hållits tillbaka, säger Svebios drivmedelsexpert Tomas Ekbohm.

PARIS TESTAR ELDRIVNA TAXIBÅTAR

Det franska företaget Seabubbles väntar på att få sin första fullskaliga prototyp levererad inom de närmaste veckorna. I sommar ska det bli provkörningar på Seine med ett par båtar.

För storstäder kan båten vara ett av svaren på frågan hur vattenvägar kan användas för att transportera människor, och avlasta vägtrafiken, utan att bidra till mer utsläpp. Redan innan det finns en färdig båt har många hört av sig och anmält intresse, som flera amerikanska storstäder och städer i Indien, Nederländerna, Australien och Nya Zeeland. Man tänker sig att en flotta av Seabubbles ska ingå i stadens transportsystem.

Seabubbles får i sitt första utförande plats för fem personer, inkl föraren. Topphastigheten kan ligga på 30 knop, om lokala regler tillåter det, vilket motsvarar cirka 55 kilometer i timmen. En modell med plats för tolv personer finns på skissplanet.

Grundläggande miljöutbildning –16 mars 2017

Från hot till möjligheter med trovärdigt miljöarbete – en halvdag om hållbarhet; grundläggande miljöfakta, miljöarbete och företagande.

Seminarier ger grundläggande miljökunskap samtidigt som det skapar ökad medvetenhet om miljöarbetet och dess möjligheter.

Utbildningen är godkänd enligt Göteborgs stads Miljödiplomering (Svensk Miljöbas).

Se vår hemsida för närmare detaljer – www.ekosofia.se

Kommunikation för miljö och hållbar utveckling – våren 2017

En stark och trovärdig hållbarhetsprofil är i dag en avgörande framgångsfaktor för många företag och organisationer. Men hur går man tillväga – vad är tillåtet och otillåtet i marknadsföringen, vilka krav ställer omvärlden och hur lyckas man på bästa sätt förmedla att man har ett seriöst hållbarhetsarbete till medarbetare, kunder och andra intressenter.

Ett seminarium med workshop. Se vår hemsida för närmare detaljer www.ekosofia.se

Parisavtalet – risker och möjligheter för företag

Ekosofia arrangerar seminarier och föreläsningar med anledning av FNs klimatavtal i Paris. Vi redovisar de viktigaste överenskommelserna och besluten, liksom hur det påverkar näringsliv och företagande.

Agenda 2030 – FNs globala hållbara utvecklingsmål

Ekosofia arrangerar seminarier och föreläsningar med anledning av FNs mål för hållbar utveckling.

Vi redovisar de viktigaste slutsatserna, liksom hur det påverkar näringsliv och företagande.

– Vi är den första generationen som kan utrota fattigdomen och den sista som kan bekämpa klimatförändringarna, säger Ban Ki-moon, tidigare generalsekreterare i FN.

Ekosofias nyhetsbrev utkommer med 11 nr/år. Ansvarig utgivare är Bill Romanus.

För mer information om nyhetsbrevet kontakta Bill Romanus, romanus@ekosofia.se.

För information om Ekosofia AB och våra tjänster kontakta Magnus Ruberg, magnus.ruberg@ekosofia.se.

Kort om Ekosofia AB

Ekosofia AB är ett kunskapsföretag som verkar för hållbar utveckling.

Detta gör vi genom att erbjuda våra kunder att med hjälp av ett ökat miljömedvetande – ekosofi – nå såväl social och ekonomisk som ekologisk framgång.

Planerat och trovärdigt miljöarbete är vår metod.

Kommunikation – att åstadkomma dialog – är vårt främsta verktyg.

Vi arbetar som konsulter, projektledare och kvalificerade rådgivare.

Ekosofia AB grundades 1993 av Bill Romanus och Magnus Ruberg.

För ytterligare information – www.ekosofia.se